

Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAM): Turkish Adaptation Study for Children 48-66 Months¹

Hande ARSLAN ÇİFTÇİ

Istanbul Medeniyet University

Güliden UYANIK BALAT

Marmara University

Abstract:

The aim of this research is to carry out reliability and validity studies of "Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure-Preschool (SEAM)" which is completed by parents to evaluate social-emotional development of preschool children and detect at-risk children. Study group included 48-66 month-old 394 children from 16 schools in Istanbul. Turkish form of SEAM consisted of 41 items like in the original scale and confirmatory factor analysis results supported the original 10 factor structure. To determine the scale's criterion validity, "Preschool Social Skill Assessment Scale" was used. It was found a positive significant relation between two scales ($r=.77, p<.01$). Cronbach Alpha coefficient for entire scale was found as 0.92 and test-retest reliability coefficient was found as 0.90. Corrected item-total correlations ranged from 0.68 to 0.90. Goodness of fit indices of confirmatory factor analysis indicated a good fit between the original model and data ($\chi^2=1224.9, df=769, p<.001; RMSEA=0.039, 90\% GA=0.035-0.045; CFI=0.94; TLI=0.93$). Results show that SEAM has Turkish language equivalence and is a reliable and valid scale.

Keywords: Preschool Education, Social-Emotional Development, Social-Emotional Competence, Social-Emotional Assessment Evaluation Measure, Adaptation.

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 19, No 3, 2018
pp. 74-87
DOI: inuefd.310000

Received : 01.05.2017
Accepted : 16.10.2018

Suggested Citation

Arslan Çiftçi, H. ve Uyanık Balat, G. (2018). *Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAM): Turkish Adaptation Study for Children 48-66 Months*, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 19(3), 74-87. DOI: inuefd.310000

Footnote

¹ This study was taken partly from the Master's Thesis of Hande Arslan Çiftçi under supervision of Prof. Dr. Güliden Uyanık Balat and presented as an oral presentation at IV. International Preschool Education Conference, September 2-5, 2015, Ankara, Turkey.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Although there are many social-emotional evaluation tools for preschool children, there is a lack of link between evaluation results and intervention practices. Using evaluation results in intervention strategies helps experts in creating appropriate behavior plans, implementing effective practices and monitoring development (Merrell, 2001; Pribble, 2013). It is very important to have evaluation tools that can offer more than numbers. For timely and effective diagnosis and intervention, functional behavioral measurement tools are needed that provide valid and important information about the strengths and needs of children and their parents in terms of socio-emotional well-being (Squires & Bricker, 2007).

Purpose

It can be said that the measurement tools that evaluate the social-emotional development of young children between 36-66 months and filled by parents are limited in Turkey. There is a particular need for measurement tools that focus on the performance and competencies of preschool children and their parents, and that enable positive cooperation with parents. In this sense, the aim of this research is to carry out language equivalence, reliability and validity studies of "Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure-Preschool (SEAM)" which is completed by parents and developed by Squires et al. in 2014 in the USA to evaluate social-emotional development of 36-66 month-old preschool children and detect at-risk children.

Method

This research was carried out with survey method. Study group included 48-66 month-old 394 preschool children who continue their education in 12 schools (4 private and 8 public) of Ministry of National Education in Kağıthane, Gaziosmanpaşa and Beşiktaş districts on the Europe side and Kartal, Üsküdar, Ataşehir, Kadıköy and Ümraniye districts on the Asia side of Istanbul in 2014-2015 school year. The Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAM™)-Preschool is an assessment tool for measuring preschool children's social-emotional development. SEAM yields in-depth information on children's social-emotional skills and deficits. Early childhood teachers can use the SEAM results to develop high-quality and developmentally appropriate social-emotional goals and objectives for children. The Tool has 41 items and assesses 10 child benchmarks critical to social-emotional competence. For each interval, the Tool assesses 10 child benchmarks critical to social-emotional competence:

1. Child participates in healthy interactions
2. Child expresses a range of emotions
3. Child regulates social-emotional responses
4. Child begins to show empathy for others
5. Child attends to and engages with others
6. Child demonstrates independence
7. Child displays a positive self-image
8. Child regulates activity level
9. Child cooperates with daily routines and requests
10. Child shows a range of adaptive skills

To determine the scale's criterion validity, "Preschool Social Skill Assessment Scale" (Ömeroğlu et al., 2014) was used.

Findings

The findings obtained from the linguistic equivalence study of the SEAM-Turkish form show that the correlation between the points obtained from the original form and the Turkish version is .99 for the Questionnaire as a whole. As a result of Pearson correlation analysis and Wilcoxon Test, it was found that all items in the scale have language equivalence.

As results of 16 field experts' opinions on the scale's items, the scale was found to have content validity. To determine the scale's criterion validity, Preschool Social Skill Assessment Scale was used. According to

Pearson correlation coefficient between two scales, it was found a positive significant relation ($r=.77$, $p<.01$).

To determine the representativeness and distinctiveness of the SEAM's items with respect to the whole of the questionnaire, item-total correlation was examined and 27% upper-lower group comparisons were conducted respectively. The results of the analyses conducted show that the corrected item-total correlation coefficients of the items in the SEAM-Turkish form range from .68 to .90. It is observed from the results of the t-tests between item mean points of upper 27% and lower 27% groups that the differences are significant for all the items ($p<.001$). This finding shows that all items are distinctive.

Factor structure of the questionnaire which consists of 10 factors was analyzed through Second Order Confirmatory Factor Analysis technique. In Confirmatory Factor Analysis, data was analyzed through the Robust Weighted Least Square estimation method using polychorich correlation matrix suitable for analysis of ordinal data in item-level (Beauducel & Herzberg, 2006). Results of analysis show that the model which consists of 10 factors and 41 items have acceptable fit indices ($\chi^2=1224.9$, $df=769$, $p<.001$; RMSEA=0.039, 90% GA=0.035-0.045; CFI=0.94; TLI=0.93). These findings support the fact that Turkish form of SEAM is composed of 10 sub-factors as well as a general factor that affects all sub-factors as in the original form. Findings indicate that scores can be calculated and used at the subscale and total scale levels.

To examine the reliability of the SEAM-Turkish form, methods of Cronbach alpha internal consistency and test-retest were employed. Cronbach Alpha found was 0.92. Additionally, it was found there is a significant relation between test and retest scores and determined that Pearson correlation coefficient between them is 0.908. The results obtained indicate that the overall reliability of the questionnaire is at a good level.

In addition, by conducting ANOVA and T-test analyses, it was determined that whether children's mean scores differ according to some variables. It was found that children's mean scores significantly differ according to their gender on behalf of girls. It was also found that children's mean scores do not significantly differ according to their age.

Discussion & Conclusion

Confirmatory factor analysis results supported the original 10 factor structure. Findings of the adaptation, reliability and validity studies of the Turkish version of Preschool Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure developed by Squires et al. (2014) reveal that the 41-item version of the questionnaire has Turkish linguistic equivalence and is a reliable and valid scale to evaluate social-emotional development of 48-66 month-old preschool children under cultural conditions of Turkey.

Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği: 48-66 Aylık Çocuklar İçin Uyarlama Çalışması²

Hande ARSLAN ÇİFTÇİ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Güliden UYANIK BALAT

Marmara Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerini değerlendirmek ve risk altında olan çocukları belirlemek için ebeveynlerinin değerlendirmeleri ile doldurulan "Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure-Preschool (SEAM)" (Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği) adlı ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik ve çalışmalarını gerçekleştirmektir. Çalışma grubu, İstanbul ilindeki 12 okuldan 48-66 aylık toplam 394 çocuktan oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği (OSGÖ)'nin Türkçe formu da özgün ölçekte olduğu gibi 41 maddeden oluşmuştur ve doğrulayıcı faktör analizi 10 faktörlü orijinal yapıyı desteklemiştir. Ölçeğin kriter geçerliğini belirlemek amacıyla "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)" kullanılmıştır. İki ölçek arasında pozitif yönlü, yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=.77, p<.01$). Ölçeğin tümü için Cronbach Alpha katsayısı 0.92, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.90 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonları ise 0.68 ile 0.90 arasında değişmektedir. Uyum indeksleri model ve veri arasında iyi uyum olduğunu göstermektedir ($\chi^2=1224.9, df=769, p<.001; RMSEA=0.039, 90\% GA=0.035-0.045; CFI=0.94; TLI=0.93$). Sonuçlar, Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği'nin dilsel eşdeğerliğe sahip, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Okul Öncesi Eğitim, Sosyal-Duygusal Gelişim, Sosyal-Duygusal Yetkinlik, Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği, Uyarlama.*

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 19, Sayı 3, 2018
ss. 74-87
DOI: inuefd.310000

Gönderim Tarihi : 01.05.2017
Kabul Tarihi : 16.10.2018

Önerilen Atf

Arslan Çiftçi, H. ve Uyanık Balat, G. (2018). *Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği: 48-66 Aylık Çocuklar İçin Uyarlama Çalışması*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3), 74-87. DOI: inuefd.310000

Dipnot

² Bu makale, Hande ARSLAN ÇİFTÇİ'nin Prof. Dr. Güliden UYANIK BALAT danışmanlığındaki yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve 2-5 Eylül 2015 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi'nde düzenlenen IV. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun diğer gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal-duygusal gelişim alanında da oldukça önemli ve kritik bir süreci kapsamaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi ve sosyalleşebilmesi için, başkalarıyla sağlıklı etkileşimler sergileme, çeşitli duyguları ifade etme, sosyal-duygusal tepkilerini düzenleme, empati gösterme, başkalarıyla yakın ilişkiler kurma, bağımsızlık gösterme, olumlu benlik imajı sergileme, paylaşma ve işbirliği yapma gibi sosyal-duygusal becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

Sosyal-duygusal gelişimle ilgili alanyazın; gelişim, olgunlaşma ve öğrenim süreçlerinde kazanılmış sosyal-duygusal yeterliğin birçok düşünce, model ve içeriğini tanımlayan yapı ve tanımlamalardan oluşmaktadır. Genel olarak sosyal-duygusal gelişim, duygularını tanıma ve yönetme, sağlıklı ilişkiler kurma, pozitif hedefler belirleme, etik olarak ve sorumlu bir biçimde hareket etme ve olumsuz davranışlarda bulunmaktan kaçınma yoluyla gerçekleşen bir süreçtir (Payton vd., 2000). Bazı araştırmacılar tanımlamalarında ağırlıklı olarak gelişimin sosyal yönlerine odaklanırken (Jennings ve DiPrete, 2010), bazıları gelişimin duygusal yönlerine ağırlık vermiştir (Denham, vd., 2003). Tarihsel olarak bu konudaki alanyazın, gelişimin sosyal yönlerini kişilerarası süreçler, duygusal yönlerini ise içe dönük süreçler olarak kavramsallaştırmıştır (Rich ve Bush, 1978). Fakat pek çok araştırmacı sosyal gelişim ile duygusal gelişimin ile iç içe olduğu ve bu yüzden ayrılmalarının zor olduğu konusunda hemfikirdirler (Rodker, 2013). Çünkü duygusal gelişim, sosyal gelişimin temelini oluşturmaktadır. Duygusal gelişim biyolojik temelli olmakla birlikte, olgunlaşma ve öğrenme sonucu oluşmaktadır. Öğrenme için ise sosyal etkileşim şarttır. Bu bağlamda duygusal ve sosyal gelişim birbiriyle etkileşim içinde olan iki gelişim alanıdır (Kandır ve Alpan, 2008). Rodker (2013)'e göre araştırmacılar keskin bir ayırım yapmamakta ve birbiriyle bağlantılı olan bu süreçleri sosyal-duygusal gelişim başlığı altında incelemektedirler. Literatürde yer alan tanımların ortak noktası ise sağlıklı sosyal-duygusal gelişimi pozitif davranışların sıklıkla, negatif davranışların ise görece daha az sıklıkla meydana gelmesi olarak ortaya koymalarıdır.

Sosyal yetkinlik ve duygusal yetkinlik sosyal-duygusal gelişimin alt boyutları olarak ele alınmaktadır (Halle ve Darling-Churchill, 2016). Sosyal beceri ve sosyal yetkinlik kavramlarının bazen birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak, sosyal yetkinlik, etkili sosyal becerilerin sonucudur (Ashiabi, 2007; McCabe ve Altamura, 2011). Aynı şekilde, duygusal yetkinlik de etkili duygusal becerilerin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Sosyal yetkinlik çocukların başkalarıyla sosyal etkileşimlerde ne kadar etkili oldukları ile ilgilidir. Diğer bir ifadeyle, sosyal bağlantılar kurma ve devam ettirme, işbirlikli becerileri gösterme ve sosyal ortamların taleplerini karşılamak için davranışını ayarlamayı içermektedir (Han ve Kemple, 2006). Bu yüzden, sosyal yetkinliğin aslında çocukların akranları ve yetişkinlerle nasıl geçindikleri ve nasıl başarılı ilişkiler kurduklarıyla ilgili olduğu söylenebilir. Duygusal yetkinlik ise, kendinin ve başkalarının duygularını anlama, duygusal ipuçlarını okuma ve başkalarının duygularına tepki verme, duygularını düzenleme becerilerini içermektedir (Denham vd., 2002; Shields vd., 2001).

Sosyal yetkinlik ve duygusal yetkinlik birbiriyle yakından ilişkilidir. Çünkü sosyal etkileşimler genellikle duyguları içermektedir ve çocukların duygusal olarak yetkin olma becerisi sosyal etkileşimlerinde ve ilişkilerinde ne kadar başarılı olduklarını belirlemektedir. Bu yüzden sosyal-duygusal yetkinlik, duyguları tanıma ve düzenleme, başkalarına empati kurma, problem-çözme ve olumlu sosyal etkileşimlerde bulunma gibi becerileri gerektirmektedir (Ashiabi, 2007; Denham, 2006). Sosyal-duygusal yetkinlik, hayatta başarılı olmak için en kritik ve gerekli gelişimsel beceridir (Jones ve Bouffard, 2012). Çocuğun sosyal-duygusal yetkinlik bakımından güçlü bir temel oluşturması, okul öncesi dönemde gerçekleşmektedir. Bu temel sağlam olduğunda, çocuklar başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmaya ve okulda başarılı olmaya devam ederlerken, ruh sağlığı bakımından da sağlıklı olurlar (Guralnick, 2011; Razza, Martin ve Brooks-Gunn, 2010). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal yetkinliğe sahip olmayan çocukların anaokulunda geçiş problemleri yaşamaları, akademik olarak hazır olmamaları, ilkokulda birçok sosyal ve davranışsal problem yaşamaları ve akademik ve sosyal açıdan uzun süreli problem sergileme ihtimalleri daha yüksektir (Bornstein, Hahn ve Haynes, 2010; Fantuzzo, Bulotsky, McDermott, Mosca ve Lutz, 2003). Çünkü sosyal-duygusal beceriler (bağımsızlık, duygu düzenleme, işbirliği, sorumluluk vb.) gelecekte sosyal davranış ve akademik performansı etkileyen olumlu sınıf davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Sosyal-duygusal yetkinlik, daha olumlu bir öğrenme ortamı yaratarak öğrenmeyi dolaylı olarak etkilemektedir (Denham, 2006; McClelland, Morrison ve Holmes, 2000).

Erken çocukluk programlarının asıl amacı, çocukların yaşlarına uygun sosyal-duygusal becerileri destekleyerek çocukların duygusal iyi oluşunu ve davranışsal işleyişini geliştirmektir (Epstein ve Synhorst, 2008). Çocukların sosyal-duygusal becerilerinde ilkokula başlamadan önce önemli bir gelişme meydana

gelmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının ilgili sosyal becerilerin kazandırılması süreçlerini, bir yandan planlı öğretim etkinlikleriyle gerçekleştirmeleri, bir yandan da planlı ölçme ve değerlendirme uygulamalarıyla izlemeleri önem taşımaktadır (Ömeroğlu, vd., 2014c). Standart ölçme ve değerlendirme araçları olmadan, okul öncesi eğitimcileri ve öğretmenleri sosyal-duygusal gelişimsel gecikmeye neden olan ufak farklılıkları göz ardı edebilirler. Bu yüzden, geçerlik ve güvenilirlikleri belirlenmiş sistematik ve uygun maliyetli değerlendirme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Tsai, McClelland, Pratt ve Squires, 2006). Sosyal-duygusal ihtiyaçların ölçme-değerlendirme aracılığıyla erken belirlenmesi, uzun süreli sosyal-duygusal problemleri önlemede kilit noktadır. Desteğe ihtiyaç duyan çocuklar belirlendikten sonra, eğitimciler sosyal-duygusal değerlendirmeden alınan sonuçları uygun ve etkili müdahale programları yaratmak için kullanabilirler.

Okul öncesi çocukları için birçok sosyal-duygusal değerlendirme aracı olmasına rağmen, değerlendirme sonuçları ile müdahale uygulamaları arasında bağlantı eksikliği vardır. Değerlendirme sonuçlarını müdahale stratejilerinde kullanma, uzmanlara uygun davranış planları yaratmada, etkili uygulamalarda bulunmada ve gelişimi izlemede yardım etmektedir (Merrell, 2001; Pribble, 2013). Rakamlardan daha fazlasını sunabilen değerlendirme araçlarına sahip olmak çok önemlidir. Zamanında ve etkili bir tanı ve müdahale için, çocuk ve ebeveynlerin sosyal-duygusal bakımdan güçlü yanları ve ihtiyaçları hakkında geçerli ve önemli bilgiler sağlayan fonksiyonel davranışsal ölçme araçlarına ihtiyaç vardır (Squires ve Bricker, 2007). Türkiye’de sosyal ve duygusal problemlere sahip olan ya da risk altında olan okul öncesi çocuklarını tespit etme, izleme ve müdahale hizmetlerinin gelişmesine acil bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde 4-6 yaş çocukları için geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) (Avcıoğlu, 2007), 6 yaş çocukları için Türkçeye uyarlaması yapılan Duygusal Becerilerin Değerlendirilmesi Testi (Durmuşoğlu Saltalı, Deniz, Çeliköz ve Arı, 2009), 5 yaş çocukları için Türkçeye uyarlaması yapılan Vineland Sosyal-Duygusal Erken Çocukluk Ölçeği (Ceylan, 2009), 5-6 yaş çocukları için Türkçeye uyarlaması yapılan Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile Formu (Neslitürk, 2013; Neslitürk ve Deniz, 2014), 3-6 yaş çocuklar için geliştirilen Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) (Ömeroğlu vd., 2014a; 2014b), 4-6 yaş çocukları için geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ/4-6) (Ataş, Efeçinar ve Tatar, 2016) alanyazında yer almaktadır. Görüldüğü üzere, ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarının sosyal ve duygusal becerilerini değerlendiren ölçme araçları bulunmasına karşın, 4-5 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerini bütünsel olarak değerlendiren ve ebeveynler tarafından doldurulan bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Ülkemizde erken çocukluk alanında sınırlı sayıda profesyonel olduğu düşünülünce, diğer kaynaklardan bilgi toplamaya olan gereksinim artmaktadır ve çocukların ebeveynlerine uygulanan ölçme araçlarının geliştirilmesi ya da uyarlanması özellikle önem kazanmaktadır. Okul öncesi çocuklarının ve ebeveynlerinin performans ve yeterliklerine odaklanan ve ebeveynlerle olumlu bir işbirliğine olanak verip onları değerlendirmede daha aktif kılan ölçme araçlarına özellikle ihtiyaç duyulmaktadır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, ülkemizde 48-66 aylık çocuklara yönelik kapsamlı, kolay uygulanan, ebeveynlerin kullanabileceği ve değerlendirme sonuçları ile müdahale uygulamaları arasında bağlantı kurabilen güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesine ya da uyarlanmasına ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerini değerlendirme ve risk altında olan çocukları belirlemeye yönelik geliştirilen “Social Emotional Assessment/Evaluation Measure-Preschool (SEAM)” (Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği) adlı ölçeği Türkçeye uyarlamak, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında, İstanbul ili Avrupa yakasından Kağıthane, Gaziosmanpaşa ve Beşiktaş ilçeleriyle, Asya yakasından Kartal, Üsküdar, Ataşehir, Kadıköy ve Ümraniye ilçelerindeki Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı 4 özel, 8 resmi olmak üzere toplam 12 okuldan, 48-66 aylık 394 çocuk oluşturmuştur. Çalışma grubuna alınan okulların alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyi yansıtacak şekilde seçilmesine özen gösterilmiştir. Okulların seçimi, araştırmacıyla işbirliği yapma ve araştırmaya katılmaya istekli olma bakımından ulaşılabilirlik ve elverişlilik esasına göre yapılmıştır.

Araştırmaya katılan çocukların % 51.8’ini (n=204) kız öğrenciler, % 48.2’sini (n=190) ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. 48-54 ay grubunda olan çocuklar çalışma grubunun % 21.8’ini (n=86), 55-60 ay grubunda olan çocuklar %28.2’sini (n=111) ve 61-66 ay grubunda olan çocuklar ise çalışma grubunun % 50’sini

(n=197) oluşturmaktadır. Ayrıca, araştırmaya katılan çocukların ailelerinin % 22.8'i (n=152) alt, % 38.6'sı (n=152) orta, ve % 38.6'sı (n=90) ise üst gelir düzeyindedir.

Çalışma grubundaki çocukların annelerinin % 16'sı (n=63) 30 ve altı yaş, % 41.9'u (n=165) 31-35 yaş, % 30.2'si (n=119) 36-40 yaş ve % 11.9'u (n=47) ise 41 ve üstü yaş aralığındadır. Ayrıca, çocukların annelerinin % 15.7'si (n=62) ilköğretim, % 23.9'u (n=94) ortaöğretim ve % 60.4'ü (n=238) ise yükseköğretim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği (SEAM: Social-Emotional Assessment / Evaluation Measure- Preschool)

Ölçek, 2014 yılında Jane Squires ve meslektaşları tarafından geliştirilmiştir. OSGÖ, sosyal-duygusal gelişimsel gecikme ve problemler açısından risk altında olan 36-66 aylık çocukları belirlemek için sosyal-duygusal ve davranışsal gelişimi değerlendirmeye ve izlemeye yarayan ve ebeveynler tarafından doldurulan bir ölçme aracıdır. Ölçek, sosyal-duygusal zorluklar ve davranış bozukluklarının erken teşhisine yardım etmek amacıyla geliştirilmiştir.

Ölçeğin tamamlanması yaklaşık 15-20 dakika sürmektedir. Ölçek, 4'lü derecelendirme tipinde düzenlenmiştir ve "çok doğru", "kısmen doğru", "nadiren doğru" ve "doğru değil" cevap seçeneklerinden oluşmaktadır. Maddeler "çok doğru" seçeneğinden başlayarak sırasıyla, 3, 2, 1, 0 şeklinde puanlanmaktadır. Daha yüksek puanlar, daha yüksek sosyal-duygusal yeterliğe işaret etmektedir. Ayrıca ölçekte bir kutucuk da eğer verilen madde ebeveynin çocuğu ile ilgili kendisini kaygılandıran bir durum ise işaretlemesi için, bir kutucuk da eğer verilen madde ebeveynin çocuğu ile ilgili takip edilmesi/desteklenmesi gereken bir durum olduğunu düşünüyorsa işaretlemesi için yer almaktadır (Squires vd., 2014).

Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Ölçeği, sosyal-duygusal ve davranışsal yeterlik becerilerini temsil eden 10 alandan oluşmaktadır ve bu alanları temsil eden davranışsal maddeler ölçekte yer almaktadır. Ölçeğin toplam madde sayısı 41'dir. Her alandaki maddeler kendi içerisinde zorluk derecesine göre sıralanmaktadır. Ölçeği oluşturan alanlar ve bu alanlara karşılık gelen madde sayıları şu şekilde sıralanmaktadır (Squires, vd., 2014):

Okul öncesi dönem çocuğu;

1. Başkalarıyla sağlıklı etkileşimler sergiler (5 madde)
Örnek madde: Çocuk diğer çocuklarla oynar.
2. Çeşitli duyguları ifade eder (4 madde)
Örnek madde: Çocuk kendi duygularını tanımlar.
3. Sosyal-duygusal tepkilerini düzenler (4 madde)
Örnek madde: Çocuk heyecanlı bir etkinlikten sonra kendini sakinleştirebilir.
4. Başkalarına empati gösterir (2 madde)
Örnek madde: Çocuk başkaları üzgün olduğunda onları teselli etmeye çalışır.
5. Başkalarıyla paylaşır ve yakın ilişkiler kurar (4 madde)
Örnek madde: Çocuk grup etkinliklerine uygun bir şekilde katılır.
6. Bağımsızlık gösterir (4 madde)
Örnek madde: Çocuk kaygılanmadan sizden ayrılabilir.
7. Olumlu bir benlik imajı sergiler (3 madde)
Örnek madde: Çocuk kendisiyle ilgili olumlu ifadelerde bulunur.
8. Hareketlilik düzeyini ve dikkatini düzenler (5 madde)
Örnek madde: Çocuk bir etkinlikten başka bir etkinliğe sorunsuz bir şekilde geçiş yapar.
9. Kendisinden istenilenler ve günlük rutinlerde diğerleriyle işbirliği yapar (3 madde)
Örnek madde: Çocuk kendisinden istenileni yapar.
10. Çeşitli uyum becerileri gösterir (7 madde)
Örnek madde: Çocuk kendi kendine giyinir.

Orijinal ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .99 düzeyindedir. Ölçeğin alt boyutları arasındaki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, .41-.81 aralığındadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise .96 olarak bulunmuştur.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)

Araştırmada, OSGÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması için OSBED kullanılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerliğin hesaplanması için katılımcıların geliştirilmek istenen ölçekten aldıkları puanların hem aynı davranışı ölçen başka bir test, hem de ilişkili başka bir davranışı ölçen bir test ile ölçülen puanlarının korelasyonuna bakılır (Büyükoztürk, 2005). Bu nedenle, OSGÖ ve OSBED'den alınan toplam puanlar arasındaki korelasyon hesaplanmıştır.

OSBED, 36-72 aylık okul öncesi çocukların sosyal becerilerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla Ömeroğlu ve meslektaşları tarafından 2014 yılında geliştirilmiştir. OSBED, öğretmen ve anne-baba formu olmak üzere iki farklı bildirimeye dayalı olarak geliştirilmiştir. OSBED, beşli Likert tipi olan 49 madde ve dört faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin oluştuğu dört boyut; Başlangıç Becerileri, Arkadaşlık Becerileri, Akademik Destek Becerileri ve Duygularını Yönetme Becerileridir. (Ömeroğlu vd., 2014a; 2014b).

Bu araştırmada ölçeğin anne-baba formu kullanılmıştır. Ölçeğin anne-baba formundan elde edilen alfa katsayıları 3 yaş grubu için .85 ile .95; 4 yaş grubu için .85 ile .95; 5 yaş grubu için .82 ile .95 aralığında değişmektedir. Norm örneklemin tümü için ölçeğe ait alfa katsayısı .95 olarak belirlenmiştir (Ömeroğlu vd., 2014b).

İşlem

Öncelikle ölçeği 2014 yılında geliştiren araştırmacılarından biri olan Jane Squires'ten ve ölçeğin telif haklarını elinde bulunduran Brookes Publishing'ten ölçeğin Türkçe'ye çevrilerek, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için izin alınmıştır. Daha sonra çalışma kapsamında orijinal ölçek formu Türkçe ve İngilizce'yi çok iyi düzeyde bilen alan uzmanı 4 kişi tarafından birbirinden bağımsız olarak çevrilmiştir. Bu çeviriler incelenerek geçici bir Türkçe form oluşturulmuş, oluşturulan Türkçe formunun alan uzmanı 2 kişi tarafından geri çevirisi yapılmıştır. Daha sonra farklı iki kişiden bu çevirileri karşılaştırması istenmiştir. Bir Türkçe dil bilim uzmanı tarafından da ifade biçimi ve dil bilgisi yönünden incelenmiştir. Ölçeğin son şekli tekrar incelenerek uzman görüşüne hazır hale getirilmiştir. Orijinal formuna uygun olarak hazırlanan ölçek alan uzmanı 16 akademisyene görüşleri alınmak gönderilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına başlamadan önce OSGÖ'nün Türkçe formu ile İngilizce formu arasındaki tutarlılık belirlenmiştir.

OSGÖ'nün Türkçe formunun yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Bu çalışmada DFA kullanılmasının nedeni ölçeğin orijinal formunun faktör yapısını oluşturan modelin Türk çocuklar üzerinde doğrulanıp doğrulanmadığını incelemektir. Bu çalışmada DFA için Mplus yazılımı sürüm 6.12 kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleriyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve %27'lik alt üst grup karşılaştırmaları ile incelenmiştir. Bu analizler için ise SPSS 15.0 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Dilsel Eşdeğerlik

OSGÖ'nün dilsel eşdeğerlik çalışması için orijinal İngilizce formunu ve çalışmalar sonucu elde edilen nihai Türkçe formunu, Türkçe ve İngilizce'yi iyi düzeyde bilen 48-66 aylık 16 çocuğun anneleri 2 hafta ara ile doldurmuşlardır. Ölçeğin Türkçe ve orijinal formda yer alan maddelerinin çevirisi arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere yapılan Pearson korelasyon analizi katsayısının .99 olduğu saptanmıştır ($p < .001$). OSGÖ'nün Türkçe ve İngilizce formlarının maddelerin bazında farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Wilcoxon testi uygulanmış ve ölçekte bulunan tüm maddelerin İngilizce ve Türkçe formlarına verilen cevapların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > .05$).

Kapsam Geçerliliği

OSGÖ'nün kapsam geçerliğini belirlemek için 16 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü sonucunda testin maddelerinin alabileceği minimum değer Lawshe (1975)'ye göre 0.49 olduğu belirlenmiştir. Kapsam geçerlik oranı 1 ile 0.75 arasında değişen değerler almıştır. Dolayısıyla hiçbir maddenin Kapsam Geçerlik Oranı bu değerlerin altında kalmadığı için ölçekten çıkarılmamıştır. Ayrıca tüm ölçek için Kapsam Geçerlik İndeksi hesaplanmıştır ($KGI=0.887$).

Madde Analizi

OSGÖ'nün maddelerinin ölçeğin bütünü temsil gücünü ve ayırt ediciliğini belirleyebilmek amacıyla sırasıyla madde toplam korelasyonu incelenmiş ve %27'lik alt üst grup karşılaştırmaları yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1*OSGÖ'nün Madde Analizi ve %27 Alt-Üst Gruplar Arasındaki Farklılıklara Ait t-testi Sonuçları*

Faktör Adı	Madde No	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu¹	t (alt %27-Üst %27)²
Başkalarıyla Sağlıklı Etkileşimler Sergileme	Madde1	.42	24.30**
	Madde2	.45	19.43***
	Madde3	.40	11.62***
	Madde4	.38	29.50***
	Madde5	.52	29.83***
Çeşitli Duygularını İfade Etme	Madde6	.36	7.84***
	Madde7	.36	9.33***
	Madde8	.53	29.11***
	Madde9	.50	25.17***
Sosyal-Duygusal Tepkilerini Düzenleme	Madde10	.55	30.05***
	Madde11	.52	29.90***
	Madde12	.41	30.37***
	Madde13	.45	149.20***
Empati Gösterme	Madde14	.61	29.06***
	Madde15	.47	32.66***
Paylaşma ve Yakın İlişkiler Kurma	Madde16	.46	31.50***
	Madde17	.43	40.34***
	Madde18	.50	20.05***
	Madde19	.51	30.80***
Bağımsızlık Gösterme	Madde20	.31	28.98***
	Madde21	.36	29.38***
	Madde22	.40	31.60***
	Madde23	.46	39.68***
Olumlu Benlik İmajı Sergileme	Madde24	.36	8.56***
	Madde25	.43	8.12***
	Madde26	.42	30.80***
Hareketlilik Düzeyini ve Dikkatini Düzenleme	Madde27	.53	29.00***
	Madde28	.41	30.37***
	Madde29	.42	26.90***
	Madde30	.50	31.15***
	Madde31	.53	27.88***
Kendisinde İstenilenler ve Günlük Rutinlerde Diğerleriyle İşbirliği Yapma	Madde32	.56	28.98***
	Madde33	.52	31.50***
	Madde34	.54	32.37***
Çeşitli Uyum Becerileri Gösterme	Madde35	.52	15.75***
	Madde36	.51	29.50***
	Madde37	.46	30.05***
	Madde38	.30	34.30***
	Madde39	.37	30.51***
	Madde40	.27	12.82***
	Madde41	.40	30.94***

¹n=394 ²n₁=n₂=106

p<.01 *p<.001

Yapılan analizler sonucunda, OSGÖ'deki maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayılarının .27 ile .61 arasında değiştiği bulunmuştur. Üst %27 ile alt %27'lik grupların madde ortalama puanları arasında yapılan t testi sonuçlarından, farkların tüm maddeler ve alt boyut toplam puanları için anlamlı olduğu ($p < .01$, $p < .001$) gözlemlenmiştir. Bu bulgu, ölçekteki tüm maddelerin ve alt boyutların ayırt edici olduklarını göstermektedir.

Yapı Geçerliği

Doğrulamalı Faktör Analizi. Toplam 10 faktörden oluşan aracın faktör yapısı İkinci Düzey Faktör Analizi tekniği ile incelenmiştir. İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Mplus yazılımı sürüm 6.12 kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Muthen ve Muthen, 1998-2010). Doğrulamalı Faktör Analizinde madde düzeyinde (Ordinal) verilerin analizi için uygun olan Polikorik (Polychorich) korelasyon matrisi kullanılarak veriler Dayanımlı Ağırlıklı En Küçük Kareler (the Robust Weighted Least Square) tahmin yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir (Beauducel ve Herzberg, 2006). Sonuçlar 10 faktörlü ve toplam 41 maddeden oluşan modelin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir ($\chi^2=1224.9$, $df=769$, $p < .001$; RMSEA=0.039, % 90 GA=0.035-0.045; CFI=0.94; TLI=0.93).

Bu bulgular Türkçeye uyarlanan ölçeğin de geliştirildiği dilde olduğu gibi 10 alt faktörden oluştuğunu ve tüm alt faktörleri etkileyen genel bir faktörden meydana geldiğini desteklemektedir. Bulgular alt ölçek ve toplam ölçek düzeyinde puanların hesaplanıp kullanılabilmesine işaret etmektedir. İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi ile hesaplanan faktör yükleri ve İkinci Düzey Faktör ile alt faktörler arasındaki korelasyon katsayıları Şekil 1'de verilmiştir.

Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Değerlendirme Ölçeği'nin alt faktörlerinin birbirleri arasındaki ilişkileri sınamak için hesaplanan korelasyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Değerlendirme Ölçeği'nin Alanlarının Birbirleri Arasındaki İlişkileri Sınamak için Hesaplanan Korelasyon Katsayıları

Faktörler	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10
Faktör1	1.00	.52***	.45***	.53***	.55***	.39***	.36***	.45***	.45***	.40***
Faktör2		1.00	.39***	.46***	.41***	.35***	.47***	.51***	.39***	.36***
Faktör3			1.00	.44***	.41***	.45***	.26***	.52***	.51***	.47***
Faktör4				1.00	.53***	.38***	.40***	.40***	.35***	.39***
Faktör5					1.00	.42***	.43***	.52***	.51***	.49***
Faktör6						1.00	.33***	.43***	.34***	.49***
Faktör7							1.00	.43***	.33***	.36***
Faktör8								1.00	.58***	.52***
Faktör9									1.00	.60***
Faktör10										1.00

*** $p < .001$

Tablo 2'de OSGÖ'nün alanlarının birbirleriyle korelasyon katsayıları arasındaki ilişkilerin .001 düzeyinde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir.

Ölçüt Bağımlı Geçerlik

OSGÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliğini sınamak üzere 121 çocuk için anneleri OSGÖ ile birlikte OSBED-Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'ni (Ömeroğlu vd., 2014) doldurmuştur. Analiz sonucunda, OSBED ile OSGÖ arasında Pearson Korelasyon katsayısına göre .001 düzeyinde pozitif yönlü, yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r = .77$, $p < .001$).

Güvenirlilik

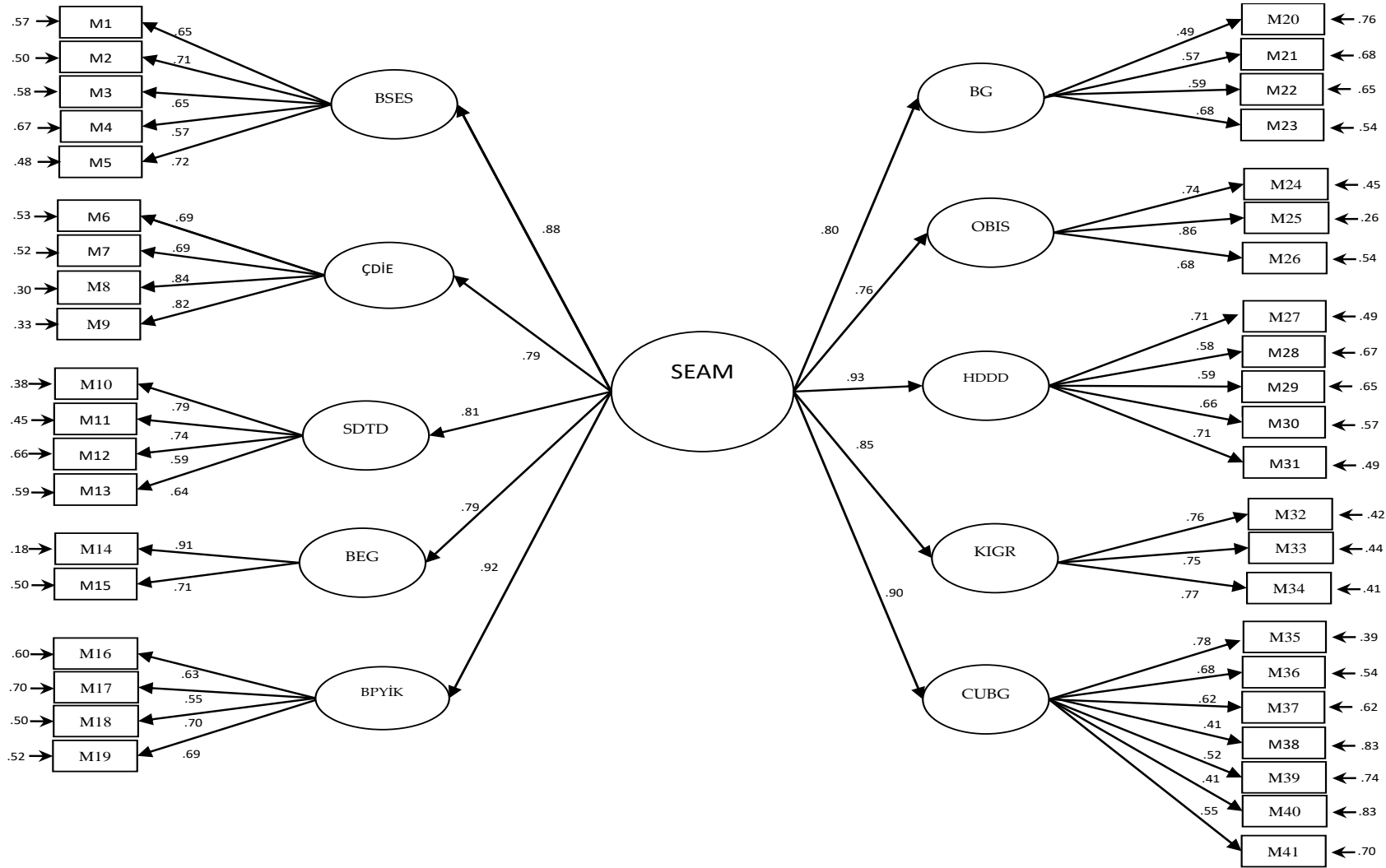
OSGÖ'nün güvenirliliğini ortaya koymak üzere Cronbach alfa iç tutarlık ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Tablo 3'te görüldüğü üzere Türkçe formun güvenirliliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .92 olarak, test-tekrar test güvenirlilik katsayısı ise .90 olarak bulunmuştur.

Tablo 3

OSGÖ'nün Cronbach Alfa ve Test-Tekrar Test Güvenirlilik Katsayıları

Ölçek	Cronbach Alfa ¹	Test-tekrar test ²
OSGÖ	.92	.90***

¹ $n=396$ ² $n=31$ *** $p < .001$

Şekil 1. OSGÖ İkinci Düzey Faktör Analizi Modeli

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerini değerlendirme ve risk altında olan çocukları belirlemeye yönelik "Social Emotional Assessment/Evaluation Measure-Preschool (SEAM)" (Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği) adlı ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. OSGÖ'nün dilsel eşdeğerlik çalışmasında, önce Türkçe ve sonra İngilizce form uygulaması yapılan çocukların iki uygulama arasında hesaplanan korelasyon katsayısı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Ayrıca, Türkçe ve İngilizce formlardaki maddelerin arasında anlamlı bir farklılaşma olmaması, maddelerin her iki dil için de farklı algılanmadığını ve bu maddeler için dilsel eşdeğerliğin sağlandığını göstermektedir.

OSGÖ'nün yapı geçerliği İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi ile test edilmiştir. Yapılan analizler, Türkçeye uyarlanan ölçeğin de geliştirildiği dilde olduğu gibi 10 alt faktörden oluştuğunu ve tüm alt faktörleri etkileyen genel bir faktörden meydana geldiğini desteklemektedir. Bulgular alt ölçek ve toplam ölçek düzeyinde puanların hesaplanıp kullanılabilmesine işaret etmektedir. Ayrıca, OSGÖ'nün alt boyutlarının kendi aralarındaki korelasyon katsayıları da alt boyutlar arasında anlamlı derecede ilişkiler olduğunu ifade etmektedir. OSGÖ'nün ölçüt bağımlı geçerlik sonuçlarına bakıldığında ise OSGÖ ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

OSGÖ'nün güvenirlik çalışması kapsamında yapılan iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) ölçümü sonucunda, ölçeğin iç tutarlık katsayısının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, OSGÖ'nün tüm ölçek için madde toplam katsayıları incelendiğinde, ölçeğin tüm maddelerinin anlamlı sonuçlar verdiği belirlenmiştir. Bu sonuca göre, ölçekte yer alan her bir maddenin güvenilir olduğu anlaşılmaktadır. OSGÖ'nün test-tekrar test güvenirliği çalışmasında yapılan birinci ve ikinci uygulama sonuçları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuç, ölçeğin iç tutarlılığının zamana bağlı olarak kararlı ölçümler verdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Squires vd. (2014) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Sosyal-Duygusal Gelişim Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucu elde edilen bulgular, ölçeğin özgün 10 boyutlu 41 maddelik halinin kültürel açıdan Türkiye koşullarında 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini değerlendirmek ve risk altında olanları belirlemek için kullanılmaya uygun, dilsel eşdeğerliğe sahip, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- OSGÖ, daha farklı ve çeşitli çalışma gruplarının yer aldığı araştırmalarda kullanılabilir.
- OSGÖ, sosyal-duygusal gelişim açısından risk altındaki çocukların sosyal-duygusal gelişim boyutlarında yaşadıkları problemlerin ortaya çıkarılması için risk altındaki çocuklara uygulanabilir.
- Çocukların okul öncesi dönemden başlayarak sosyal-duygusal gelişimlerinin uzun süreli takip edildiği boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal-duygusal yeterliklerinin değerlendirilmesinde sadece annelerden bilgi almak yerine çoklu veri toplama tercih edilebilir. Daha kapsamlı bir değerlendirme için gelecekte yapılacak olan çalışmalarda aynı anda öğretmen, akran, baba gibi farklı kaynaklardan bilgi toplanması tercih edilebilir ve etkileri karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Uygulayıcılar için ise şu öneriler verilebilir:

- Sosyal-duygusal gelişimde yaşanan problemlerin ilerlemeden fark edilmesini sağlamak amacıyla, okul öncesi eğitimcilerinin, eğitim-öğretim yılının başından itibaren güvenirliği geçerliği saptanmış ölçme-değerlendirme araçları yardımıyla çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini düzenli olarak takip etmeleri önemlidir.
- Eğitimciler ve uzmanlar tarafından çocukların sosyal-duygusal gelişim alanlarındaki risk faktörleri çeşitli ölçme-değerlendirme araçlarıyla belirlenmelidir.
- Okul öncesi eğitimcileri tarafından çeşitli değerlendirmeler sonucunda, okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişim bakımından geride kaldıkları ya da risk altında oldukları tespit edilen çocuklar için erken müdahale ve önleme programları uygulanabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Ataş, A. T., Efeçinar, H. İ., & Tatar, A. (2016). Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 71-85.
- Ashiabi, G. (2007). Play in the preschool classroom: Its socioemotional significance and the teacher's role in play. *Early Childhood Education Journal*, 35, 199-207.
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (4-6 yaş). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-103.
- Beauducel, A., & Herzberg, P. Y. (2006). On the performance of maximum likelihood versus means and variance adjusted weighted least squares estimation in CFA. *Structural Equation Modeling*, 13, 186-203.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Veri analizi el kitabı (5.baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bornstein, M.H., Hahn, C., & Haynes, O.M. (2010). Social competence, externalizing and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and Psychopathology*, 22, 717- 735.
- Ceylan, Ş. (2009). *Vineland Sosyal- Duygusal Erken Çocukluk Ölçeğinin geçerlik-güvenirlilik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş çocuklarının sosyal-duygusal davranışlarına yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17, 57- 89.
- Denham, S., Blair, K., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence. *Child Development*, 74, 238-256.
- Denham, S. A., Caverly, S., Schmidt, M., Blair, K., DeMulder, E., Caal, S., & Mason, T. (2002). Preschool understanding of emotions: Contributions to classroom anger and aggression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(7), 901-916.
- Durmuşoğlu Saltalı, N., Deniz, M. E., Çeliköz, N., & Arı, R. (2009). Altı yaş çocukları için Duygusal Becerilerin Değerlendirilmesi Testi'nin (ACES) Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 403-420.
- Epstein, M. H., & Synhorst, L. (2008). Preschool Behavioral and Emotional Rating Scale (PreBERS): Test-retest reliability and inter-rater reliability. *Journal of Child and Family Studies*, 17(6), 853-862.
- Fantuzzo, J., Bulotsky, R., McDermott, P., Mosca, S., & Lutz, M. (2003). A multivariate analysis of emotional and behavioral adjustment and preschool educational outcomes. *School Psychology Review*, 32, 185-203.
- Guralnick, M. (2011). Why early intervention works: A systems perspective. *Infants & Young Children*, 24 (1), 6-28.
- Halle, T. G., & Darling-Churchill, K. E. (2016). Review of measures of social and emotional development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 8-18.
- Han, H. S., & Kemple, K. M. (2006). Components of social competence and strategies of support: Considering what to teach and how. *Early Childhood Education Journal*, 34(3), 241-246.
- Jennings, J. L., & DiPrete, T. A. (2010). Teachers effects on social and behavioral skills in early elementary school. *Sociology of Education*, 82, 135-159.
- Jones, S.M., & Bouffard, S.M. (2012). Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Society for Research in Child Development Social Policy Report*, 26(4), 3-28.
- Kandır, A., & Alpan, Y. (2008). Sosyal duygusal değerlendirme aracının (ITSEA) farklı ekonomik düzeylerde uygulanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 41-61.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575.
- McCabe, P. C., & Altamura, M. (2011). Empirically valid strategies to improve social and emotional competence of preschool children. *Psychology in the Schools*, 48(5), 513-540.
- McClelland, M. M., Morrison, F. J., & Holmes, D. L. (2000). Children at risk for early academic problems: The role of learning related social skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 15, 307-329.
- Merrell, K.W. (2001). Assessment of children's social skills: Recent developments, best practices, and new directions. *Exceptionality*, 9, 1-18.
- Muthen, B., & Muthen, L. (1998-2010). *Mplus user's guide* (Version 6.0). Los Angeles, CA: Authors.
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Neslitürk, S. ve Deniz, M. E. (2014). Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Aile Formu'nun Türk kültürüne uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 139- 149.
- Ömeroğlu E., Büyüköztürk Ş., Çakan M., Aydoğan Y., Kılıç Çakmak E., Gültekin Akduman G., Özyürek A., Günindi Y., Kutlu Ö., Çoban A., Yurt Ö., Kogar H., & Karayol S. (2014a). Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği anne- baba formuna ait norm değerlerinin belirlenmesi ve yorumlanması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 102-115.
- Ömeroğlu E., Büyüköztürk Ş. , Aydoğan Y., Çakan M., Kılıç Çakmak E., Özyürek A., Gültekin Akduman G., Günindi Y., Kutlu Ö., Çoban A., Yurt Ö., Kogar H., & Karayol S. (2014b). Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(8), 37-46.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Özyürek, A., vd. (2014c). Okul öncesi çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi öğretmen rehber kitabı (OSBEP). <http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_06/02034638_okulIncesiocuklarinsosyalbeceridestekeitimiretmenrehberkitab.pdf> adresinden 17.04.2015 tarihinde alınmıştır.
- Payton, J. W., Wardiaw, D. M., Graczyk, P. A., Bloodworth, M. R., Tompsett, C. J., & Weissberg, R. P. (2000). Social and emotional learning: A framework for promoting mental health and reducing risk behavior in children and youth. *Journal of School Health*, 70, 179-185.
- Pribble, L.M. (2013). *Early childhood preservice teachers' knowledge and application of social emotional assessment and intervention practices* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). University of Oregon, ABD.
- Rich, H. L., & Bush, A. J. (1978). The effect of congruent teacher-student characteristics on instructional outcomes. *American Educational Research Journal*, 15, 451-457.
- Razza, R., Martin, A., & Brooks-Gunn, J. (2010). Associations among family environment, sustained attention, and school readiness for low-income children. *Developmental Psychology*, 46 (6), 1528-1542.
- Rodker, J.D. (2013). *Promoting social-emotional development of children during kindergarten: A Zippy's Friends program evaluation* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Pace University, New York, ABD.
- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, R., Giusti, L., Magee, K. D., & Spritz, B. (2001). Emotional competence and early school adjustment: A study of preschoolers at risk. *Early Education and Development*, 12, 73-96.
- Squires, J., Bricker, D., Waddell, M., Funk, K., & Clifford, J. (2014). *Social Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAM): Research edition*. Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- Squires, J., & Bricker, D. (2007). *An activity-based approach to developing young children's social emotional competence*. Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- Tsai, H. L. A., McClelland, M. M., Pratt, C., & Squires, J. (2006). Adaptation of the 36- month Ages and Stages Questionnaire in Taiwan: Results from a preliminary study. *Journal of Early Intervention*, 28(3), 213-225.

İletişim/Correspondence

Araş. Gör. Hande ARSLAN ÇİFTÇİ
h.arslanciftci@gmail.com

Prof. Dr. Gülden UYANIK BALAT
gbalat@marmara.edu.tr